

Viite

Asia

Koulutus nopeuttaa Venäjän metsäreformia

Asiasanat	VENÄJÄ, KESTÄVÄ METSÄTALOUS
Hoitaa UM	ITÄ-22
Hoitaa UE	MOS
Koordinoi	
Tiedoksi	ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KPO-03 BER; PET; PIE KTM; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY; MMM/MEO; MTK; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; VM; YM

Metsäalan täydenniskoulutuksen keskuksessa Puškinossa järjestettiin 02. - 03.12 kansainvälinen koulutusseminaari. Järjestäjinä olivat koulutuskeskuksen ohella Maailmanpankki ja Suomen maa- ja metsätalousministeriö. Tilaisuuteen osallistui noin 30 asiantuntijaa.

Koulutustarveanalyysistä ja opetusmenetelmistä pidettiin useita alustuksia sekä esitettiin katsaukset Habarovskin, Krasnojarskin, Arkangelin, Leningradin, Pihkovan ja Komin metsäkoulutuksen tilasta.

Seminaarissa esiteltiin Suomen, Ruotsin ja Norjan metsätalouden yhteistyöohjelmat Venäjän kanssa.

Luonnonvaraministeriö on päättänyt nopeuttaa leshoosien uudistamista täydenniskoulutuksen avulla.

Valtion oma metsäliiketoiminta on mahdollinen metsien käytön malli vuokrauksen ja konsessioiden ohella.

Metsäalan täydenniskoulutuksen keskuksessa Puškinossa järjestettiin 02. - 03.12 kansainvälinen seminaari "Education/training programmes for the forest sector in the Russian Federation". Järjestäjinä olivat koulutuskeskuksen ohella Maailmanpankki ja Suomen maa- ja metsätalousministeriö. Tilaisuuteen osallistui noin 30 asiantuntijaa. Venäläisten lisäksi osanottajia oli Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Virosta, Tanskasta sekä Maailmanpankin edustajia. Seminaari liittyy Maailmanpankin kestävä metsätalouden projektin seminaarisarjaan. Tilaisuuden tavoitteena oli koordinoita eri toimijoiden järjestämää metsäalan lisäkoulutusta sekä pohtia koulutuksen asemaa Venäjän metsätalouden uudistuksen toteutuksessa. Seminaarin puheenjohtajina toimivat koulutuskeskuksen johtaja, professori **A. Petrov** ja Maailmanpankin johtava metsäasiantuntija **G. Dieterle**.

Seminaarissa pidettiin useita alustuksia koulutustarveanalyysistä ja opetusmenetelmistä sekä esitettiin katsaukset Habarovskin, Krasnojarskin, Arkangelin, Leningradin, Pihkovan ja Komin metsäkoulutuk-

sen tilasta. Koska tilaisuudesta ja sen suosituksista tehdään perusteellinen englanninkielinen raportti, niin tässä käsitellään vain Pohjoismaiden metsäprojekteja sekä koulutuksen asemaa Venäjän metsätalouden uudistuksen tukena.

Pohjoismaiden metsäprojektit Venäjällä

Suomi: Ylitarkastaja **T. Torniainen** esitteli perusteellisesti suomalais-venäläisen Luoteis-Venäjän kestävän metsätalouden ohjelman tähänastisen toiminnan sekä koulutukseen painottuvan 3. vaiheen suunnitelman jaksolle 2005-2010.

Ruotsi: Ilexum Consultingin **H. Liljeblad** kertoi Ruotsin ja Venäjän metsäyhteistyöstä. Ruotsi on tähän mennessä toteuttanut seuraavat hankkeet: Pihkovan mallimetsä, Venäjän metsähallinnon keski-johdon koulutus, kurssitoimintaa Syktyvkarin metsäopiston kanssa, metsäyöntekijöiden koulutusta Lisinon metsäopiston kanssa sekä Fored-projekti, jonka tavoitteena on alan yritysten suhteiden kehittämiseen.

Ruotsalais-venäläisen yhteistyön lähivuosien ohjelman luonnos on laadittu ja siitä odotetaan venäläisten lausuntoja. Ohjelmassa on kolme osaa:

- Pihkovan mallimetsäkonseptin käytön laajentaminen. Malli on tarkoitus ottaa käyttöön Pihkovassa monilla alueilla. Stora-Enso haluaa soveltaa sitä muilla vuokra-alueillaan ja toivotaan myös muiden yhtiöiden käyttävän sitä.
- Metsäpolitiikka ja kehitysstrategiat; järjestetään sarja korkean tason seminaareja.
- Metsäalan koulutus: Koulutusohjelman sisältö suunnitellaan venäläisten toiveiden pohjalta rahoituksen sallimassa laajuudessa.

Norja: Nord-Trøndelag University Collegen edustaja **O. Sörensen** kertoi Norjan ja Venäjän yhteistyöstä. Tämä korkeakoulu on järjestänyt Arkangelin teknillisen yliopiston opiskelijoille syksystä 2001 lähtien vuoden kestävästä bachelor-tutkintoon johtavaa koulutusta. Tähän mennessä mukana on ollut 20 henkilöä. Arkangelin ja Trøndelagin korkeakoulujen opetus- ja tutkimusyhteistyötä suunnitellaan. Lisäksi valmistellaan lyhyempikestoista keskiasteen ekometsätalouden koulutusta.

Koulutus Venäjän metsätalouden uudistuksen tukena

Professori **Petrov** painotti alustuksessaan täydennyskoulutuksen merkitystä metsätalouden reformin tukena. Perusopetuksen kehittäminen on tärkeää mutta se ei ehdi auttamaan nyt käsillä olevassa uudistuksessa. Petrovin johdolla on laadittu uusi oppikirja "Konsessioihin perustuva metsänkäyttö" (Petrov 2003), joka on tiivis katsaus ja kooste pitkäaikaisiin sopimuksiin perustuvan metsätalouden periaatteista ja sitä säätelevistä normeista.

Petrov kertoi, että 15.- 22.12 järjestetään kaksi viikon kurssia yhteensä sadalle leshoosin johtajalle. Teemana ovat uudistuksen taloudelliset ja juridiset perusteet. Osanottajat ovat seuraavilta alueilta: Pietari ja Leningradin alue, Novgorod, Kostroma, Moskova, Tambov ja Rostov. Lisäksi kuultiin, että Petrov ja Leningradin alueen metsähallinnon johtaja **S. Morozov** valmistelevat luonnonvaraministeriön toimeksiannosta käytännön malleja siitä, miten leshoosien hallintotehtävät ja liiketoiminta voidaan erottaa. Myös pilot- leshooseista on tehty päätös. Alustavasti on suunniteltu, että vuonna 2005 koulutetaan kaikki leshoosien johtajat ja heidän sijaisensa yhteensä 3500 henkilöä.

Loppukeskustelussa pohdittiin tilannetta ja arvioitiin em. koulutusohjelman, Maailmanpankin projektin sekä muiden koulutushankkeiden yhteensopivuutta. Maailmanpankki on valmis tarkistamaan projektinsa koulutuskomponenttia vastaamaan luonnonvaraministeriön suunnitelmaa.

Todettiin, että nyt ollaan **A. Munk Sörensenin** tilaisuudessa esittämien organisaation kehittämismallien suhteen muuntuvan muutoksen (transformational change) tilassa; ei tiedetä tarkkaan, mihin edetään, koska viralliset päätökset metsähallinnon uudesta rakenteesta puuttuvat. Ei ole olemassa selvää visiota. Ei ole kuitenkaan realistista ajatella, että nyt alettaisiin alusta kansallisen metsäpolitiikan ja siihen perustuvan vision perusteellinen ja laaja pohdinta. Tällä hetkellä voidaan kuitenkin tunnistaa suhteellisen varmasti muutamia yleisesti hyväksytyjä periaatteita, joita ovat:

- pitkiin vuokrasopimukseen tai konsessioon perustuva metsänkäyttö
- leshoosien hallinnon ja liiketoiminnan eriyttäminen
- myös valtion metsäliiketoimintaa tarvitaan
- metsätalouden alueelliset organisaatiot tulevat olemaan erilaisia maan eri osissa
- metsänkäyttöoikeudet luovutetaan kilpailun pohjalta
- metsämaksut ovat veron sijasta korkoperiaatteen mukaisia hintoja

Näistä muodostuvan hieman epäselvän vision varaan voidaan koulutustoiminta suunnitella. Jos viralliset päätökset tulevat nopeasti voidaan tavoitteita helposti tarkentaa. Kokemukset mm. Suomen metsähallinnon uudistamisesta tukevat sitä, että on perusteltua käynnistää kehittämistoiminta eikä jäädä odottamaan säädösten valmistumista. Suunnitellun laajan koulutuksen ja pilot-leshoosien avulla voidaan kehittää luovasti uutta toimintatapaa ja alueellisia rakenteita. Kansainvälinen yhteistoiminta tulee suunnata tämän prosessin tukemiseen.

Viimeisten tietojen mukaan metsälain uudistus toteutuu aikaisintaan vuoden 2004 lopulla ja yleinen hallinnon uudistus voi vielä muuttaa tilannetta. Duuma ja federaationeuvosto ovat äskettäin hyväksyneet erillisen metsälain muutoksen, jolla metsävarannon käyttöä rakentamiseen helpotetaan. Ympäristöjärjestöt ja Jabloko-puolue ovat vedonneet presidenttiin, että hän ei allekirjoittaisi lakia, koska pelätään rakentamispaineen kaupunkien virkistymetsiin lisääntyvän. Tämä erillinen muutos ei vaikuta varsinaiseen metsätalouteen.

Arviointia

Tämä oli todennäköisesti ensimmäinen kansainvälinen seminaari, jossa käsiteltiin kaikkien metsäsektorin koulutuksessa toimivien organisaatioiden toiminnan koordinoitua näin perusteellisesti. MMM:llä oli merkittävä aktiivinen rooli seminaarin järjestämisessä.

Luonnonvaraministeriö on hyväksynyt ajatuksen, että täydennyskoulutuksen keinoin voidaan valmistella uudistusta. Kyseessä on ensimmäinen Venäjän metsähallinnon oma merkittävä konkreettinen aloite leshoosien kehittämiseksi ja merkki siitä, että on olemassa omia tavoitteita eikä vain odoteta ulkopuolelta tulevia määräyksiä.

Ajatus valtion metsäliiketoiminnasta nousi seminaarissa yllättävän voimakkaasti esille (Petrov ja Morozov). Vielä tämän vuoden alkupuolella valtion metsäliiketoimintaa ei pidetty kovin realistisena vaihtoehtona vaikka Petrov on esittänyt sitä jo pari vuotta sitten. Aivan äskettäin akateemikko **N. Moisejev** ja Vladimirin alueen metsähallinnon johtaja **N. Belousov** ovat esittäneet valtion metsäliiketoimintaa puoltavia ajatuksia (Rossijskaja Lesnaja Gazeta No 20 ja 21/2003). Suomalaiset ovat tukeneet näkemystä, että myös valtion lukuun voidaan harjoittaa metsätaloutta liiketoimintana.

Taustalla on todennäköisesti laajempi yleisen politiikan muutos. Valtion rooli näyttää vahvistuvan ja varsinkaan luonnonvarojen käytössä kaikkea ei haluta antaa yksityisten yhtiöiden hoidettavaksi. Tämä kehitys vahvistaa luonnonvaraministeriön asemaa suhteessa teollisuus- ja taloudellisen kehityksen ministeriöön.

Julkaisu:

Petrov. A.P. (toim.) 2003. Konsessionnoe lesopolzovanie (Konsessioihin perustuva metsänkäyttö). Izdatelstvo A-Print. Moskva. 187 c.

Kirjan pääluvut :

1. Institutionaalinen reformi; kestävän ja kannattavan metsätalouden perusteet
2. Konsessioon perustuvan metsänkäytön juridinen ja organisatorinen perusta
3. Metsäalueiden valmistelu konsessiota varten ja luovutusprosessi
4. Konsessiometsätalouden metsänhoidolliset ja ekologiset perusteet
5. Konsession taloudelliset perusteet

Kirja antaa ajankohtaisen kuvan Venäjän metsien käytön mekanismeista. Siinä eritellään vaikuttavat normit ja viitataan laajasti uusimpaan alan kirjallisuuteen. Tulevaa kehitystä ennakoidaan myös jonkin verran. Kirja on valmisteltu luonnonvaraministeriön toimeksiannosta ja sitä suositellaan koulutuskäyttöön.

LIITTEET

-